

Univerzita Karlova

3. lékařská fakulta

Bakalářská práce

2019

MONIKA JÍROVÁ

UNIVERZITA KARLOVA
3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav ošetrovatelství

Monika Jírová

Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku

Hospital clown and patients in adolescent age

Bakalářská práce

Praha, květen 2019

Autor práce: Monika Jírová

Studijní program: Všeobecná sestra

Bakalářský studijní obor: Ošetrovatelství

Vedoucí práce: **Mgr. Petra Sedlářová**

Pracoviště vedoucího práce: **Ústav ošetrovatelství 3. LF UK**

Předpokládaný termín obhajoby: 10.6.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracoval/a samostatně a použil/a výhradně uvedené citované prameny, literaturu a další odborné zdroje. Současně dávám svolení k tomu, aby má diplomová/ bakalářská práce byla používána ke studijním účelům.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací. Potvrzuji, že tištěná i elektronická verze v Studijním informačním systému UK je totožná.

V Praze dne 14.5.2019

Monika Jírová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní magistře Sedlářové a panu Lukášovi Houdkovi za odborné vedení a rady, které mi udělovali v průběhu mého výzkumu. Také bych chtěla poděkovat všem Zdravotním klaunům, kteří se snažili, aby můj výzkum byl úspěšný. Zároveň děkuji Klinice dětského a dorostového lékařství ve VFN Praha, že mi umožnili provést výzkum. A samozřejmě všem mým respondentům, za jejich ochotu i nadšení při našem rozhovoru.

Obsah

Obsah	6
ÚVOD	9
1. TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE	10
1.1 Vývojová stádia dítěte	10
1.1.1 Prenatální období	10
1.1.2 Novorozenecké období	11
1.1.3 Kojenecké období	11
1.1.4 Batolecí období	11
1.1.5 Předškolní období	12
1.1.6 Mladší školní věk	12
1.1.7 Období dospívání	12
1.2 Dětský pacient	14
1.2.1 Zdraví a nemoc	14
1.2.2 Hospitalizace	14
1.3. Zdravotní klaun	16
1.3.1 Programy Zdravotního klauna	16
1.4 Metody Zdravotního klauna	18

1.4.1 Komunikace	18
1.4.2 Hra	19
1.4.3 Humor	21
1.4.4 Smích	22
1.4.5 Muzikoterapie	22
1.4.6 Dramaterapie	23
1. PRAKTICKÁ ČÁST	25
2.1 Cíl práce	25
2.2. Výzkumné otázky	26
2.3 Plán	27
2.4 Metodika	28
2.5 Průběh	30
2.6 Výzkumný vzorek	31
2.6.1 Adolescentní respondent 1	31
2.6.2 Adolescentní respondent 2	32
2.6.3 Adolescentní respondent 3	32
2.6.4 Adolescentní respondent 4	32
2.6.5 Adolescentní respondent 5	33

2.6.6 Adolescentní respondent 6	33
2.7 Výsledky šetření	34
2.7.1 Pozorování	34
2.7.2 Zpracování rozhovorů	35
2.7.2.1 Výzkumná otázka číslo 1: Zjistit, zda má adolescentní pacient zájem o návštěvu Zdravotního klauna.	35
2.7.2.2 Výzkumná otázka číslo 2: Jakou formu komunikace a hry volí Zdravotní klaun při své návštěvě.	37
2.7.2.3 Výzkumná otázka číslo 3: Jak se adolescent cítí při návštěvě Zdravotního klauna?	40
2.7.2.3 Výzkumná otázka číslo 4: Jak adolescent vnímá Zdravotního klauna?	41
3. Diskuze	43
Závěr	46
Souhrn	47
Annotation	48
Použitá literatura	49
Seznam příloh	52
Přílohy	1

ÚVOD

Se Zdravotními klauny jsem se seznámila v roce 2017, kdy jsem nastoupila na Kliniku dětského a dorostového lékařství ve VFN Praha.

V rámci výuky jsme pak měli přednášku se Zdravotními klauny, kde nám představili své programy. Z průběhu diskuze si pamatuji, že někteří z mých spolužáků vyjádřili názor, že Zdravotní klaun je vhodný pro malé děti a puberťákům jsou pro smích.

Tehdy jsem se poprvé zamyslela, jestli jsou Zdravotní klauni opravdu spíše pro ty menší pacienty, zda je vůbec starší dítě ocení. Již v té době jsem si začala více všímat návštěv Zdravotních klaunů na našem oddělení a diskutovala se staršími dětmi, zda se jim návštěvy líbí.

Hlavně z tohoto důvodu jsem byla nadšená, když jsem zjistila že paní magistra Petra Sedlářová ve spolupráci s Lukášem Houdkem vypsali téma s názvem Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku. V podstatě jsem získala možnost psát bakalářskou práci na téma, které je mi blízké a opravdu mne zajímá.

Cílem mé práce je zjistit, zda je Zdravotní klaun vhodný u adolescentů.

Má práce se skládá z teoretické a praktické části.

Teoretickou část jsem rozdělila do čtyř kapitol. V první kapitole jsem se zaměřila na základní rozdělení vývojových stádií, abychom lépe pochopili rozdílnosti.

Ve druhé jsem se pokusila vysvětlit dítě v roli pacienta.

Ve třetí kapitole představuji Zdravotního klauna a jeho programy.

V poslední kapitole jsem se zaměřila na metody, které Zdravotní klauni využívají v praxi.

V praktické části jsem se pak věnovala samotnému výzkumu, kde se snažím zjistit, jestli pacienti v adolescentním věku mají zájem o Zdravotní klauny a zda jsou Zdravotní klauni přínosem i pro tuto věkovou kategorii.

1. TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

1.1 Vývojová stádia dítěte

Vývoj je přirozeným procesem, kterým v průběhu celého života procházíme. Vývoj znamená progres, při němž získáváme nové zkušenosti, vlastnosti, dovednosti. Vývoj je zákonitým procesem, který má vzestupné a sestupné složky. Tyto složky se překrývají, například zdravotní sestra se v 50 letech těžko učí s počítačovou technologií, ale schopnost samostatného a rychlého jednání v krizové situaci je pravděpodobně lepší, vzhledem k praxi a zkušenostem. (1, 7, 8)

Abychom dokázali pochopit komunikaci a hru s adolescenty, zaměřím se v následujících odstavcích na jednotlivá stádia, adolescenci pak věnuji více prostoru.

1.1.1 Prenatální období

Vývoj plodu je velmi skvěle popsán a vysvětlen. Dnešní medicínské technologie nám umožňují popsat biologický vývoj. (1)

Duševní vývoj plodu je hůře uchopitelný. Přesto lze doložit. Někteří věří, že již od početí má plod vědomí, své domněnky zakládají na potratech - dle nich je oplozené vajíčko natolik uvědomělé, že si dokáže přiznat neschopnost přežítí.

Všeobecně uznávaným faktem je vědomí u plodu starého 6 měsíců, na základě fyziologických, psychologických, neurologických a biochemických studií. (1, 7)

Kanadský psychiatr Verny ve své knize popisuje, jak má plod podobné vědomí, jako dospělý člověk. Zatímco dospělý člověk je schopen složitého smýšlení, myšlenkové pochody plodu jsou velmi primitivní. Plod dokáže vycítit a reagovat na lásku či nenávist. (4)

1.1.2 Novorozenecké období

V tomto období si lidský jedinec projde nejtraumatičtějším zážitkem života - porodem. Jako novorozence označujeme dítě do 28 dnů života. Během novorozeneckého období se dítě vyvíjí, ačkoliv by se vzhledem k délce spánku mohlo zdát, že k psychickému vývoji nedochází. Dítě však vnímá podněty, projevem vývoje jsou reflexy. (1, 7, 8)

1.1.3 Kojenecké období

Kojenecké období navazuje na novorozenecké a trvá zhruba do 1 roku života. V tomto období dochází k významnému fyzickému vývoji. (1, 7)

Také dochází k obrovskému motorickému vývoji, dítě zvedá hlavu, přetáčí se na záda, posazuje se a poté se i stoupá. Jeho jemná motorika se zlepšuje, je schopno úchopu.

S motorickým vývojem je spjat vývoj kognitivní. Zrakové schopnosti kojenců se vylepšují, dochází k zaměřenému sledování.

V kojeneckém období také dochází k rozvoji řeči a osobnosti. Objevuje se úsměv i preference osob, s tím často spojen i strach z neznámých lidí. (1, 7, 8)

1.1.4 Batolecí období

V batolecím období dochází k uvědomění si sama sebe, používání já. Fyzický vývoj se zpomaluje, dochází k propojení vnímání a motorické činnosti. Jazykové schopnosti jsou výrazně zlepšeny, projevuje se fantazie. (1, 7, 8)

1.1.5 Předškolní období

Toto období je ohraničeno od 3 do 6 let, tedy nástupem do školy. Pavel Říčan jej nazval jako „*období, kdy se kladou základy socializace*“.¹

Předškolák projevuje zájem o okolní svět, často používá otázku „Proč?“. Již uvažuje antropomorficky, tedy si polidštuje předměty. Vede rozhovory, v jejichž centru je on sám, s ostatními dětmi ještě nedebatuje, spíše poslouchá. (1, 7, 8)

1.1.6 Mladší školní věk

Dalším obdobím je věk od 6 do 11 let. Toto období je charakterizováno školou. Dítě je zde motivováno k využívání myšlení, logice a rozumu, učí se autoritě. Řeč je bohatá, slovní zásoba obsahuje až 5000 slov. Dítě se stává realistou, přestává věřit na Ježíška. Sexuální zájem je potlačený kulturou, zatím není výrazný. (1, 7, 8)

1.1.7 Období dospívání

Velmi těžko se vymezuje období adolescence, zatímco někteří autoři dospívání rozdělují na období pubescence a adolescence, jiní jej charakterizují jako období mezi dětstvím a dospělostí.

Období mezi 11. až 20. rokem je obdobím výrazných fyzických změn. U chlapců dochází k vývoji penisu a varlat, u dívek začínají růst prsa, tvarují se boky. Obě pohlaví pak procházejí fází ochlupování nejen intimních oblastí. Zatímco dívky své proměny prožívají spíše negativně, chlapci jsou se změnami na svém těle spokojenější.

¹ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem. Praha: Panorama, 1990, s. 119. ISBN 8070380780.*

Dochází k dramatickým změnám v hormonální rovnováze, přichází zájem o jedince opačného pohlaví, k první lásce i sexuálním zkušenostem. Dospívající má velký zájem o cokoli, co souvisí se sexem. Dospívající chce sex a vše s ním spojené vyzkoušet, nebojí se experimentovat.

V nižším věku dochází ke zkoušení některých prožitků, například líbání, mezi stejnými pohlavími. Později pak získané zkušenosti interpretují na opačném pohlaví, rádi střídají partnery, chtějí si užít.

V době moderního pokroku je sex lehce získatelným tématem - na internetu, ve formě diskuzí, chatu či porna. V této chvíli je nezbytná edukace, nutno vést s dospívajícím rozhovory nejen na to, co je sex, ale zejména je důležité klást důraz na bezpečnost a zodpovědnost.

Období tzv. druhé oidipovské situace - oidipovský komplex je dobře znám u chlapců ve věku 3-5 let, kdy je dítě vázáno na matku. V období adolescence pak nastává potlačení těchto citů a jedinec se snaží najít náhradu - dospělého muže či ženu.

V průběhu období dochází k důležité integraci, dospívající se začíná cítit jako dospělý a dožaduje se, aby s ním tak bylo zacházeno. Snaží se zapadnout do nového světa, do světa dospělosti.

Sport je součástí adolescenta, pomáhá mu naučit se dodržovat pravidla, udržuje jeho soupeřivost, která se projevuje i v soukromém životě.

V pozdějších letech pak objevuje hypotézu, je velmi komunikativní, hudba je nedílnou součástí jeho života. Hudbou vyjadřují svoje pocity a touhy, ztotožňují se s texty autorů.

Dospívající dokáže vědecky myslet, mít kreativní nápady, objevuje se úvaha. Rozvíjí se paměť, je obsáhlejší. Více se zaměřují na budoucnost, dokáží si stanovit cíle a naplánovat jejich dosažení. (1, 5, 7, 8)

1.2 Dětský pacient

1.2.1 Zdraví a nemoc

K pochopení je potřeba nejprve si definovat pojem zdraví a nemoc.

Zdraví je dle definice WHO stav úplné psychického, fyzického a sociálního pohody, a ne pouze absence choroby nebo zdravotního postižení. (2)

„Zdraví (i nemoc) jsou výslednicí vzájemných vztahů mezi organismem, psychikou a osobností jednotlivce a mezi takto celistvě pojatým jednotlivcem a jeho prostředím.“² (23)

Nemocí tedy rozumíme narušení tohoto stavu. *„Nemoc lze obecně chápat jako narušení určitých funkcí organismu, které nepříznivě ovlivňuje kvalitu života nemocného jedince. Každé onemocnění lze posuzovat ze tří hledisek. Jedná se o somatický, psychický a sociální aspekt nemoci.“³ (24)*

U nemocného dítěte, dochází k narušení těchto funkcí. U hospitalizovaného dítěte pak navíc dochází k odloučení od rodiny, která je pro něj bezpečným přístavem. (3)

1.2.2 Hospitalizace

Hospitalizace znamená, že nemocný musí po nezbytnou dobu strávit čas v nemocničním prostředí. Hospitalizace pro dítě představuje omezenou sociální interakci, změnu režimu dne, upoutání na lůžko.

Dopad hospitalizace na psychiku dítěte lze zmírnit, pakliže se jedná o plánovanou hospitalizaci a proběhne dostatečná příprava.

² VELEMÍNSKÝ, Miloš, Petr ŠVIHOVEC a Miloš VELEMÍNSKÝ. *Infekce plodu a novorozence*. Praha: Triton, 2005, s. 30. ISBN 80-7254-614-7.

³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 5. Praha: Portál, 2012, s. 75. ISBN 978-80-262-0225-7.

V roce 1954 proběhla ve Stockholmu Konference expertů, na níž se rozhodlo, že dětský pacient má být přijímán do nemocnice pouze v nezbytných případech, na co nejkratší dobu, prostředí nemocnice má být příjemné a dítě má být hospitalizováno ideálně s matkou. (3)

Český zákon se tímto usnesením řídí a dle práva pacientů má dítě právo na neustálý kontakt se svou rodinou. Dítě do 6 let má právo, aby s ním jeden z rodičů byl hospitalizovaný, umožňují-li to podmínky oddělení. Takovýto rodič je pak přijat na oddělení jako doprovod a jeho pobyt je hrazen ze zdravotního pojištění.

Velká část nemocnic pak umožňuje i hospitalizaci doprovodu u starších dětí za stanovený poplatek. (16)

Většina starších dětí, v našem případě nás zajímají zejména adolescenti, bývá hospitalizováno samostatně. Neznamená to, že tato skupina dětí se méně bojí, jsou však již natolik vyspělé, aby tuto skutečnost zvládli ustát.

V průběhu hospitalizace se mohou vyskytnou negativní prožitky, mezi něž patří hospitalismus či regrese. (3)

Hospitalismus je „*souhrn duševních příznaků, které se zejména u dítěte objevují následkem dlouhodobého pobytu v nemocnici (hospitalizace). Dítě trpí nedostatkem pevných citových vazeb, mění se jeho chování, je v porovnání se svými vrstevníky opožděno.*“⁴(25)

Dalším rizikem vyplívajícím z hospitalizace je regrese. Tento jev se projevuje ztrácením schopností, které již dítě získalo. Velmi častým projevem je pomočování či ztráta řeči. (3)

Dle Centrální etické komise Ministerstva zdravotnictví mají děti právo, aby i v průběhu hospitalizace měli možnost hry a vzdělávání. (16)

Je tedy na zdravotnickém zařízení, aby zajistili vzdělávání a hru. Zatímco vzděláváním se zabývají školy při zdravotnických zařízeních, hra bývá v rukou zdravotnického personálu. V posledních letech tuto složku přebírají různé organizace, mezi něž patří právě Zdravotní klaun.

⁴ VOKURKA, Martin a Jan HUGO. *Praktický slovník medicíny. 11. aktualizované vydání.* Praha: Maxdorf, [2015], s.169. ISBN 978-80-7345-464-7

1.3 Zdravotní klaun

Zdravotní klaun je profesionál přinášející smích a úsměv.

Po celé České Republice dochází Zdravotní klauni z neziskové organizace do 62 nemocnic a 8 domovů pro seniory a 1 hospic.

V roce 1998 se zakladatel Zdravotního klauna Gary Edwards vydal poprvé mezi nemocné děti, jednou z prvních navštívených nemocnic byla například FN Motol v Praze. Roku 2001 pak Gary Edwards založil Zdravotního klauna tak, jak jej již známe my, o rok později se objevují první klauni, kteří ve společnosti většinou zůstaly až do dnešního dne. Postupně vznikají jednotlivé programy, které se setkávají s úspěchem. (15)

1.3.1 Programy Zdravotního klauna

1. Zdravotní klauniády pro děti - nejznámější program Zdravotních klaunů. Klauni se vyskytují na nejrůznějších dětských odděleních po celé České republice. Během svých návštěv si s dětmi hrají, prolamují hranice dětského nezájmu i smutku. Během klauniád se klauni nezaměřují pouze na dětské pacienty, do děje zapojují všechny přítomné, od rodičů přes sestry až lékaře.

2. NOS! Na operační sál! - jak je již z názvu patrné, zde se klauni zaměřují na pacienty, které čeká operační sál. Tyto doprovody pomáhají nemocnému odbourat strach, personálu velmi usnadňují práci, neboť zaměstnají nejen čekající vystrašené děti, ale také všechny ostatní, neboť program obvykle probíhá na herně.

3. Cirkus Paciento - cirkus je zaměřený na dlouhodobé pacienty. V průběhu týdne spolu s klauny nacvičí vystoupení, které pak vyvrcholí vystoupením před ostatními pacienty, personálem a rodiči.

4. Přezůvky máme - dle mého názoru jeden z psychicky nejnáročnějších programů. Zdravotní klauni navštíví těžce/dlouhodobě nemocného pacienta v

domácím prostředí. Výhodou tohoto programu je, že klauni mají dopředu údaje o dítěti, návštěva je tedy ušitá na míru daného pacienta.

5. Kutálka - Zdravotní klauni nezapomínají ani na děti s kombinovaným postižením, jedná se o hudební představení, ve kterém do děje zapojují všechny děti.

6. Humor pro dříve narozené - nejen děti jsou dlouhodobě uzavřené v nemocničním prostředí, klauni navštěvují i seniory v dlouhodobých léčebnách či domovech pro seniory. Program je upravený jejich věku, senioři mají možnost si zavzpomínat na doby svého mládí.

7. Koš plný humoru - onkologická oddělení bývají jedny z nejsmutnějších, Zdravotní klauni obdarovávají pacienty knihami, CD či křížovkami, přesto to není to nejhezčí, co těmto pacientům dají. Na chvíli je osvobodí od jejich stresu a strachu, mají možnost se zasmát.

8. Turné plné smíchu - proběhlo 8x. Skupina klaunů obešla 8 různých zařízeních pro děti i dospělé.

9. Jiný svět - celým světem hýbe uprchlická krize. Mezi těmito uprchlíky jsou však nejen dospělí, jsou zde děti, které danou situaci velmi trpí. Zdravotní klauni myslí i na tyto děti, návštěva se tedy nevyhnula ani uprchlickým zařízením.

10. Odborné semináře a konference - na 3. lékařské fakultě Karlovy univerzity vznikl předmět Radost a hra jako nástroj účinné komunikace s dětmi

11. Návštěvy v hospici - Zdravotní klauni navštěvují i hospic Dobrého Pastýře v Čerčanech. (15, 26, 27)

1.4 Metody Zdravotního klauna

Zdravotní klaun při své práci s dětmi i dospělými využívá různé formy terapie. Základní z nich je běžná komunikace, dále pak hra, humor, smích, muzikoterapii i dramaterapii.

1.4.1 Komunikace

„Komunikací obecně rozumíme způsob, kterým lidé navazují vzájemný kontakt a oznamují si své myšlenky, citové zážitky, postoje.“⁵

Nástrojem komunikace je řeč. Řeč se vyvíjí od dětského pláče, dle kterého dokáží rodiče identifikovat potřeby dítěte. V prvních měsících dítě vydává zvuky, až kolem 10. měsíce dochází k pochopení významu slov a používání často opakovaných slov – máma, jména. Kolem 12. – 18. měsíce dochází k rozvoji a dítě správně pojmenovává věci.

Komunikace v období dospívání, tedy ve věku od 13 do 18 let je rozličná, přeci jen je toto období dlouhé a dítě prochází vývojem. Během komunikace s dítětem v tomto období je nezbytné být ohleduplný, trpělivý a projevit důvěru. Je vhodné projevit svůj názor, ale netlačit. Zároveň je nezbytné, aby se dítě necítilo zesměšňováno.

Komunikací rozumíme ne jenom slova, ale také neverbální komunikaci, mezi níž patří haptika – sdělování dotykem, mimika – výrazy obličeje, gesta, posturologie – postoj těla - kinetika – veškeré pohyby těla, pohledy. Neverbální komunikací projevujeme zájem či nezájem o druhého jedince. (17, 18)

Zdravotní klaun ve své práci využívá všechny možné přístupy.

⁵ PLEVOVÁ, Ilona a Regina SLOWIK. *Komunikace s dětským pacientem*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada), s. 13. ISBN 978-80-247-2968-8.

Komunikace v období dospívání

Je vhodné se dospívajícího otázat, zda mu nebude vadit, když mu budu tykat. Během komunikace s dospívajícím nevyužíváme autoritativní formu. Během vyšetření či ošetření nepoužíváme zdobněliny, ale odborné názvy, dospívající se na své léčbě plně podílí a my mu to umožňujeme. Názory dospívajícího neodmítáme, snažíme se vcítit do jeho potřeb. (17, 19)

1.4.2 Hra

Hra je součástí našeho života od samého počátku. Hra nás provází od dětství až do stáří. Pomocí hry se nejen bavíme, ale také se učíme.

Ačkoliv je hra takto důležitou složkou našeho života, definice hry je těžko uchopitelná. Každý ji vnímá jinak, její smysl i postoj.

Nejznámější teorie hry

Schiller-Spencerova teorie

Dle této teorie je hra nástrojem k vyčerpání přebytečné energie. Tato teorie však popírá mou myšlenku, že i nemocné dítě má potřebu hry.

Atavistická teorie

Podkladem této teorie je myšlenka, že v průběhu hraní opakujeme činnosti, které byly nezbytné pro přežití lidstva.

Teorie přípravného cvičení - K. Groose

Tato teorie potvrzuje mnou výše napsané, že se pomocí hry učíme. Myšlenkou je, že hraním si cvičíme, co nás čeká v dalším vývojovém stádiu, příkladem je hraní holčiček na maminky.

Teorie doplňovacího cvičení - Borecký

Borecký nechápe hru jako nacvičování, ale naopak doučování, využití potenciálu dítěte.

Hra jako reflexe reality - Rubinštejn

V této teorii se klade důraz na to, že dítě zrcadlí skutečné zážitky a dojmy, a to takové, které jsou pro něj důležité

Teorie S. Millarové

S. Millarové se ke hře staví jako k možnosti emotivnímu zážitku a socializaci. Tato teorie se kladně staví k definici zdraví, socializace patří k jednomu z aspektu úplného zdraví. (6)

Hra v období dospívání

Studie prokázaly, že děti ve věku 12 - 16 let neprojevují tolik zájmu v klidových hrách, jako malování či zpěv.

U obou pohlaví se pak projevuje vášeň pro sport, přejí si být na vrcholu, vzhledem k vývoji sebereflexe však už dokáží uznat, že se sportem žít v budoucnu nebudou.

U chlapců i nadále přetrvává zájem o bojový sport.

Velká část dospívajících ráda a hodně čte, již neočekávají pouze šťastné konce.

Vžívání se do jiných rolí, prožívání tajemství a představovat si, že žijí v jiné době a na jiném místě je pro dospívající velmi lákavé, užívají si činohru.

(1, 6, 7, 8)

1.4.3 Humor

„Radostný citový stav vyvolaný komickou myšlenkou, nápadem či situací. zdrojem nejčastěji nepravděpodobné jevy, předstírané nehody a svízele.“⁶

Humor je všeobecně chápaný jako nezbytnou a velmi dobrou pomůckou při komunikaci s lidmi. Během dne jsme opakovaně vystavováni humorným situacím. Každý z nás má však jiný smysl pro humor, neexistuje univerzální typ humoru pro všechny lidi.

Existují různé druhy humoru.

1. Vtip - je dílem komunikace, k úspěšnému vtipu je potřeba posluchače a řečníka. Cílem vtipu je u posluchače vyvolat pobavení, je krátký a výstižný.

12. Neúmyslný humor - do této kategorie patří *“přebrebtý“*, drobné nehody, které vyvolají na pozorovatelské tváři úsměv.

13. Černý humor - v tomto případě si již posluchač i vypravěč říkají, že vlastně není vůbec vhodné se smát. Černý humor je o věcech, o kterých se obvykle hovoří s respektem.

Humor jako součást terapie

Terapeutický humor je jakákoliv intervence podporující zdraví a pohodu tím, že podněcuje hravé objevování, vyjadřování nebo uznání absurdity či nesouladu životních situací. Tato intervence může zlepšit zdraví nebo může být použita jako doplňková léčba usnadňující hojení nebo zvládnutí, ať už fyzické, emocionální, kognitivní, sociální nebo duchovní.

Humor nám může posloužit při diagnostice i během samotné léčby. Během vystavení humoru dochází k úlevě, uvolnění tlaku či socializaci. (9, 20, 21, 22)

⁶ HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 83, ISBN 80-7178-803-1.

1.4.4 Smích

Často se v ordinacích a čekárnách setkáváme s nápisem Smích léčí. Většina z nás tento nápis vnímá pouze jako motivační, ve skutečnosti opravdu existuje věda, která se zabývá léčbou smíchem - gelototerapie.

Ve zdravotnictví se setkáváme s lehkým úsměvem nebo cíleně aplikovaným smíchem jako léčebným nástrojem.

Smích ovlivňuje celý organismus. Má pozitivní, ale i negativní dopady na lidské tělo.

Během smíchu dochází k uvolňování endorfinu, k úlevě od stresu, pomáhá zvládat bolest, je cvičením.

Z rizik vyplývajících v souvislosti se smíchem bych zmínila namáhání břišního svalstva po operaci či vyvolání astmatického záchvatu.

Smích bychom mohli chápat jako projev humoru.

Smích je nakažlivý, i mírný náznak úsměvu dokáže v jedinci vyvolat pozitivní emoce. Dle doktora Nešpora existuje velké množství úsměvu - lišácký, šibalský, atd. (10, 22)

1.4.5 Muzikoterapie

Ve spojení se Zdravotními klauny si vždy vybavím zvuk smíchu a tónů hudby. Nejednou se klauni objevili s hudebním nástrojem a písničkou na sesterně, aby zlepšili den nejen dětem.

Nejvíce používaným vysvětlením muzikoterapie je léčba hudbou.

„Muzikoterapie má úžasnou schopnost působit současně a hluboce na všechny složky lidské osobnosti. Působí na fyzické, mentální, emoční a rovněž duchovní úrovni. Tento přístup je bio-psycho-emočně-duševně-sociální, tedy

*holistický, a jeví se dnes jako nutný, jestliže vnímáme člověka jako holistickou kohezi.*⁷

Hudba se v terapii objevuje zhruba na konci 50. let. Využití je prakticky v každém medicínském oboru, významné využití je na neurologických či dětských odděleních. Věkově neomezené, muzikoterapie je vhodná stejně tak u dětí jako u dospělých či seniorů.

Jejím cílem je uvolnit tělo, zbavit se strachu či bolesti. Dle jednotlivých účinků se muzikoterapie rozděluje do těchto oblastí:

1. Uklidňující - krátká, klidná, bez výrazných výkyvů tempa či melodie
2. Aktivizující - výrazná, melodická, s výraznými rytmickými výkyvy

Muzikoterapie má různé formy:

1. Pasivní - tuto formu nejčastěji vnímám na oddělení, Zdravotní klaun je činitelem muzikoterapie, zpívá, hraje či tančí a dětský pacient je divákem.
2. Aktivní - jak logicky vyplývá, tato forma počítá s aktivním zapojením pacienta, vedoucím terapie je stále muzikoterapeut.
3. Kolektivní - muzikoterapeut se věnuje 2 a více pacientům
4. Individuální - muzikoterapeut se věnuje jednomu pacientovi (11, 12)

1.4.6 Dramaterapie

Další léčebnou formou, kterou Zdravotní klauni využívají, je právě dramaterapie. Nelze ji však jednotně definovat, každý z autorů se na ni dívá jinak.

V této podobě se koubí divadelní a dramatické prvky, jejichž cílem je zaujmout nemocného natolik, aby se osvobodil od svého trápení. Vedlejšími pozitivními bonusy u této formy terapie může být snížení pocitu samoty, rozvinutí nových schopností přizpůsobení se na nové situace či vytváření nových vztahů.

⁷ HOLZER, Lubomír a Svatava DRLÍČKOVÁ. *Celostní muzikoterapie v institucionální výchově: metoda Lubomíra Holzera : expresivní terapeutické metody - cesta ke změně v institucionální výchově : učební texty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012., s. 13. ISBN 978-80-244-3323-3.

V dramaterapie využíváme formu příběhu k dosažení cíle. Příběh může být smyšlený i pravdivý.

Nejčastějším využívaným způsobem dramaterapie u Zdravotních klaunů je improvizace. Zdravotní klauni využívají při svých návštěvách všechny typy improvizace:

1. Plánovaná - Zdravotní klaun požádá jednoho z pacientů, aby hrál určitou roli, se kterou pak dále spolupracují.

14. Neplánovaná improvizace - Zdravotní klaun se pokusí pacienta do hry vtáhnout v průběhu představení, je zcela na něm, zda se nechá do hry zapojit.

15. Nepřípravená - Zdravotní klaun je překvapen novou rolí, kterou pacient vytvořil, zapojí se a zcela mimo plán improvizuje. (13, 14)

2. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část mé práce byla provedena formou kvalitativního výzkumu, kdy jsem kombinovala pozorování s částečně strukturovaným rozhovorem.

V této části je zahrnutá organizace mého šetření, cíl práce, výzkumné otázky, plán, výzkumný vzorek, průběh a diskuze.

2.1 Cíl práce

Zjistit, zda jsou návštěvy Zdravotního klauna přínosem pro dítě ve věku od 12 do 18 let.

2.2 Výzkumné otázky

Položila jsem si tedy tyto základní výzkumné otázky:

1. Zjistit, zda má adolescentní pacient zájem o návštěvu Zdravotního klauna.
2. Jakou formu komunikace a hry volí Zdravotní klaun při své návštěvě?
3. Jak se adolescent cítí při návštěvě Zdravotního klauna?
4. Jak adolescent vnímá Zdravotního klauna?

2.3 Plán

1. Stanovit si cíl práce a výzkumné otázky - listopad 2018
2. Získat povolení náměstkyně VFN Praha a Etické komise VFN Praha (viz příloha č. 1) - září 2018
3. Zdroje - knihovna, internetové zdroje - listopad 2018 - prosinec 2018
4. Teoretická část - prosinec 2019
5. Rozhovory s pacienty (viz příloha č. 4) - listopad 2018 - leden 2019
6. Rozhovory se Zdravotními klauny (viz příloha č. 5) - leden 2019
7. Zpracování rozhovorů - leden 2019
8. Diskuze - únor 2019
9. Kontrola a tisk - březen 2019
10. Odevzdání práce - duben 2019

2.4 Metodika

Abych mohla práci kvalitně zpracovat, musela jsem se nejprve věnovat studiu teoretické části zkoumaného aspektu. V období listopad - prosinec 2018 jsem tedy shromažďovala všechny potřebné a dostupné zdroje. Využila jsem internetový portál Univerzity Karlovy, kde je velké množství knih v elektronické podobě. Další vhodnou literaturu jsem získala v knihovnách, od mého konzultanta a mé vedoucí práce.

Zvolila jsem si formu kvalitativního výzkumu, kdy jsem kombinovala pozorování a částečně strukturovaný rozhovor.

Při přípravě otázek bylo nezbytně nutné se vcítit do dospívajících, abych jim nekladla otázky, které by na ně byly příliš dětské nebo naopak příliš složité. Připravila jsem si částečně strukturovaný rozhovor s možností otevřených odpovědí. Vzhledem k nutnosti povolení od Etické komise VFN Praha jsem byla limitována variabilitou v průběhu výzkumu. Bylo nezbytně nutné, abych dodržela rozhovor tak, jak jsem jej předložila ve své žádosti, což mne mírně omezovalo, neboť jsem v průběhu výzkumu zjistila, že bych ocenila i dodatečné otázky.

V rozhovoru s adolescentními respondenty jsem využila 11 hlavních otázek, 3 z nich měli podotázku. Rozhovor jsem rozložila na dvě části. V první části dotazníku jsem se snažila zjistit, zda Zdravotního klauna znají. Tuto část rozhovoru jsem prováděla před návštěvou Zdravotních klaunů. V druhé části rozhovoru jsem se již zaměřila na pocity, které respondenti měli po návštěvě Zdravotních klaunů.

Mezi první a druhou částí jsem využila metodu pozorování. Spolu se Zdravotními klauny jsem se zúčastnila návštěv adolescentů a sledovala jsem reakce pacientů na Zdravotní klauny. Také jsem pozorovala, jakým způsobem k adolescentům Zdravotní klauni přistupují.

Otázky, které jsem pokládala adolescentním pacientům:

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?
 - 1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?
2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?
3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?
2. Vyhovoval ti program klauna?
 - 2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?
 - 2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?
3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?
4. Zdál se ti klaun přátelský?
5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?
6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?
7. Vyhovovala ti délka návštěvy?
 - 7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?
8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?
9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Ve druhé fázi výzkumu jsem vedla rozhovor se Zdravotními klauny.

Rozhovor se skládal ze 2 otázek.

Otázky, které jsem pokládala klaunům:

1. Myslíte si, že adolescenti mají zájem o Zdravotní klauny?
2. Zdá se vám práce s adolescenty těžší?

2.5 Průběh

Výzkum jsem prováděla na oddělení větších dětí na Klinice dětského a dorostového lékařství, VFN Praha. Na oddělení jsou nejčastěji hospitalizováni děti s onemocněním metabolického, gastroenterologického, respiračního či revmatologického původu.

Většina mých respondentů je na oddělení hospitalizována opakovaně. Rozhovor s dětmi probíhal ve velmi přátelském duchu.

V samotném začátku jsem měla mírné zdržení, neboť jsem si neuvědomila, že budu muset žádat Etickou komisi VFN Praha o svolení provést můj výzkum.

Žádostí o svolení se tedy můj plán zcela posunul, nebyla jsem schopna dodržet časový plán projektu.

Teoretickou část jsem zpracovala v předpokládaném termínu, kdežto s praktickou částí jsem začala až v lednu 2019.

Abych mohla své šetření provést, potřebovala jsem svolení nejen respondentů, ale také jejich zákonných zástupců. Oslovila jsem je vždy individuálně, nejprve pacienta, pakliže souhlasil, žádala jsem i jeho zákonného zástupce. Vytvořila jsem informační leták (viz příloha č. 2), kde jsem ve zkratce vysvětlila svůj záměr. Každý z účastníku mi podepsal informovaný souhlas (viz příloha č. 3).

V průběhu praktické části se mi opakovaně stalo, že jsem získala povolení od dítěte i zákonného zástupce provést šetření, avšak respondent byl nečekaně propuštěn do domácího léčení. V jednom případě se pacientův stav naopak natolik zhoršil, že návštěva Zdravotního klauna nebyla vhodná.

V průběhu jsem také oslovila dva klauny z české organizace Zdravotní klaun. Pro porovnání jsem požádala o rozhovor i zahraniční organizaci CliniClowns.

2.6 Výzkumný vzorek

Adolescentní respondenty v mém výzkumu jsem vybírala mezi hospitalizovanými dětmi ve věku 12-17 let. Vzorek jsem se snažila vybrat tak, aby byla pokrytá co největší věková osa v daném rozpětí, stejně tak i vyrovnanost pohlaví.

Ze šesti respondentů jsou čtyři dívky a dva chlapci.

Věk respondentů byl následující: jednomu respondentovi bylo 12 let, jednomu respondentovi bylo 14 let, jednomu respondentovi bylo 15 let, jednomu respondentovi bylo 16 let a dvěma respondentům bylo 17 let.

Ze Zdravotních klaunů mi odpovídal docent Bedřich Vitamín, klaunka Dagmar Chlupatá.

Ze zahraniční organizace CliniClowns mi odpovídala klaunka Emma.

2.6.1 Adolescentní respondent 1

Mou první respondentkou byla dívka, 12 let, která byla opakovaně hospitalizovaná pro chronické onemocnění.

Během mého pozorování jsem si všimla, že se dívka tvářila nezúčastněně, protáčela oči, ke konci však bylo na obličeji znát nadšení.

Při rozhovoru jsem zaregistrovala nesrovnalost mezi odpověďmi a pozorováním.

2.6.2 Adolescentní respondent 2

Druhou respondentkou byla dívka, 17 let, opakovaně hospitalizovaná pro chronické onemocnění.

Během mého pozorování jsem si všimla, že dívka spolupracovala, zapojila se do hry i zpěvu, bavila se celou dobu.

Při rozhovoru jsem z dívky cítila pozitivní nadšení, že se mohla mého výzkumu zúčastnit, ráda se se mnou podělila o své dojmy.

Odpovědi korespondovaly s mým pozorováním.

2.6.3 Adolescentní respondent 3

Třetím respondentem byl chlapec, 16 let, poprvé hospitalizovaný.

V průběhu pozorování jsem si zpočátku všimla spíše nezájmu, snažil se tvářit, že se ho to netýká, po chvílce jej klauni udolali, smál se, nabídnul mobilní telefon ke hře.

Při rozhovoru jsem z chlapce cítila neochotu, na všechny otázky přesto odpověděl. Dala jsem mu možnost z výzkumu odstoupit, nechtěl.

Odpovědi korespondovaly s pozorováním.

2.6.4 Adolescentní respondent 4

Čtvrtým respondentem byl chlapec, 16 let, opakovaně hospitalizovaný pro akutní onemocnění.

Během pozorování jsem si všimla, že chlapec od samého počátku projevoval zájem, smál se, reagoval na vtipy, nabízel situace k vytvoření žertu, spolupracoval, byl uvolněný.

Během rozhovoru byl nadšený, návštěva klaunů se mu líbila.

Odpovědi korespondovaly s pozorováním.

2.6.5 Adolescentní respondent 5

Pátou respondentkou byla dívka, 17 let, opakovaně hospitalizovaná pro chronické onemocnění.

Při pozorování jsem zaregistrovala, že již od vstupu klaunů se dívka usmívala, živě se o klauny zajímala, na tváři bylo znát nadšení, bavila se, spolupracovala.

Rozhovor byl spontánní, rozpovídala se.

Odpovědi korespondovaly s pozorováním.

2.6.6 Adolescentní respondent 6

Šestou respondentkou byla dívka, 14 let, opakovaně hospitalizovaná pro chronické onemocnění.

Dívka o návštěvu klaunů vůbec neprojevila zájem, když přišli, schovala se pod deku. Nakonec ji však klauni nenásilně zapojili do hry, bylo znát, že se velmi baví.

Během rozhovoru se zamýšlela, dávala si práci, aby mi odpověděla upřímně.

Odpovědi korespondovaly s pozorováním.

2.7 Výsledky šetření

2.7.1 Pozorování

V průběhu mého šetření jsem spolu se Zdravotními klauny navštívila šest respondentů.

Měla jsem obavy, že budu narušovat chod návštěvy. Snažila jsem se být velmi tichým, nenápadným pozorovatelem.

Přesto jsem hned u první respondentky pocítovala, že by její přístup ke klaunům mohl být zkreslen mou přítomností. Dívka se často otáčela k mé osobě, protáčela oči v sloup. Cítila jsem, že se mi snaží ukázat, že je na tuto zábavu již příliš stará. Pokusila jsem se tedy její pozornost převést opět na návštěvu Zdravotních klaunů, smála jsem se jejich vtipům. V této chvíli si mne dívka přestala všimnout a zapojila se do hry s klauny.

V dalších případech jsem již byla opatrnější, chovala jsem se přirozeně, jako kdyby návštěva byla určena i pro mne. Výsledkem bylo, že žádný z dalších respondentů mi nevěnoval výraznější pozornost, tedy až na chvíle, kdy se vtipy klaunů točily kolem mé osoby.

V průběhu pozorování jsem si mohla všimnout, jak děti pozitivně reagovaly na návštěvu klaunů.

Zdravotní klauni využívali mobilní telefony či sluchátka k nenásilným vtipům, na pacienty zapůsobili.

Před návštěvou klaunů mi dva respondenti řekli, že se na návštěvu netěší. Na příchod klaunů opravdu reagovali velmi negativně, tvářili se nepřístupně. Zdravotní klauni si však lehkým vtipem a smíchem dokázali vybudovat pozorovatele i z těchto pacientů.

2.7.2 Zpracování rozhovorů

2.7.2.1 Výzkumná otázka číslo 1: Zjistit, zda má adolescentní pacient zájem o návštěvu Zdravotního klauna.

S touto otázkou souvisí otázka č. 1, 2, 3 ze sekce Před návštěvou Zdravotního klauna, otázka č. 6, 7, 8 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna, otázka č. 1 z rozhovoru se Zdravotními klauny.

Otázka číslo 1 ze sekce Před návštěvou Zdravotního klauna:

Znáš Zdravotního klauna?

Abych byla schopna zjistit, zda má adolescentní pacient zájem o návštěvu Zdravotního klauna, chtěla jsem vědět, zda respondenti znají Zdravotního klauna.

Z mého průzkumu vyšlo, že 5 ze 6 respondentů znalo Zdravotní klauny z předchozí hospitalizace.

Otázka číslo 2 ze sekce Před návštěvou Zdravotního klauna:

Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Návštěva Zdravotního klauna by potěšila 4 respondenty ze 6. Respondent, který klauny neznal, reagoval na jejich návštěvu negací. Během této otázky jsem získala jednoduché odpovědi formou ano/ne, žádný z respondentů se více nerozpovídal.

Otázka číslo 3 ze sekce Před návštěvou Zdravotního klauna:

Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Většina respondentů od návštěvy očekává smích, konkrétně 4 ze 6. Hluku se obávala jeden z respondentů. Respondent, který Zdravotní klauny neznal, nevěděl, co by od jejich návštěvy měl očekávat.

Otázka číslo 6 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

Dva respondenti se shodli, že by byla příjemná návštěva 2x týdně. Zbývajícím respondentům se návštěva 1x týdně zdá dostatečná.

Otázka číslo 7 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Vyhovovala ti délka návštěvy?

Jeden z respondentů by uvítal návštěvu klaunů kratší, zdálo se mu, že vtipy přestávají být vtipnými. Zbývajícím pěti respondentům návštěva přišla dostatečně dlouhá.

Otázka číslo 8 Po návštěvě Zdravotního klauna:

Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Jeden z respondentů odpověděl, že se během návštěvy upřímně nerozesmál, jeho odpověď však nekorespondovala s mým pozorováním. Zbývajících pět respondentů přiznalo, že se během návštěvy upřímně zasmáli.

Otázka číslo 1 z rozhovoru se Zdravotními klauny:

Myslíte si, že adolescenti mají zájem o Zdravotní klauny?

Všichni z odpovídajících se shodli, že si myslí, že adolescenti o jejich návštěvu zájem mají. Jeden z klaunů zmínil, že jim situaci však mohou zhoršit sestry, které v dobré víře pacienty obejdou ještě před jejich příchodem s otázkou, zda mají zájem o jejich návštěvu. V tomto případě se často setkají s nezájmem, ačkoliv pokud by se sestry neptaly, mohly by být přijaty. Oba čeští zástupci zmiňují předsudky, kdy si cíle jejich zájmu myslí, že jejich návštěva je spíše pro menší děti.

Souhrn k výzkumné otázce č. 1

Z odpovědí je patrné, že většina mých adolescentních respondentů - 5 ze 6 - zná Zdravotní klauny z předchozí hospitalizace.

Větší část z nich - 4 ze 6 - se na jejich návštěvu těšila, očekávali smích a zábavu. V průběhu pozorování se všichni z respondentů smáli, během rozhovoru jeden z nich smích popřel.

Dva z mých respondentů by měla zájem o častější návštěvy, většina z nich - 5 ze 6 si myslí, že délka návštěvy Zdravotních klaunů je dostatečná.

Klauni věří, že jejich návštěvy jsou vítané a adolescenti o ně mají zájem.

2.7.2.2 Výzkumná otázka číslo 2: Jakou formu komunikace a hry volí Zdravotní klaun při své návštěvě.

Pozorování

U všech respondentů klauni využili komunikaci formou vtipu, dělali si legraci sami ze sebe, z přítomných rodičů, zaměstnanců i dětí samotných. Využívali humor přiměřený věku.

Během komunikace využívali všechny možné prostředky - slovo, mimiku, gestikulaci, haptiku i posturologii.

Během každé návštěvy Zdravotní klauni využili formu dramaterapie, vždy jeden z nich byl chytrou postavou a druhý z nich se vžil do role mamlase.

Ve čtyřech případech Zdravotní klauni využili muzikoterapii. Známé písničky doprovázeli na hudebních nástrojích, povedlo se jim zapojit respondenty do zábavy, zpívali s nimi.

Během svých návštěv využívali také bublifuk, plyšové hračky i klaunské nosy.

Rozhovor

S touto otázkou souvisí otázka otázka č. 2, 3, 9 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna, otázka č. 1 z rozhovoru se Zdravotními klauny

Otázka číslo 2 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Vyhovoval ti program Zdravotního klauna? Odpoví-li ANO: co se ti zdálo nejlepší? Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

Jednomu z respondentů přišel program Zdravotních klaunů vhodný pro mladší děti, ostatní respondenti se shodli, že program by vhodný k jejich věku. Nejzábavnější pro pět respondentů byly vtipy, jeden z respondentů navíc chválil bublinky, jeden balonky, jeden muzikoterapii a jeden z respondentů navíc ocenil, že se jej Zdravotní klauni vůbec navštívili.

Otázka číslo 3 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Vhodnost komunikace potvrdilo pět respondentů ze šesti. Jednomu respondentovi vadilo, že na něj klauni šišljí.

Otázka číslo 9 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Čtyřem respondentům přišel program skvělý tak, jak je nastavený. Zbývající dva respondenti vznesli návrh na drobný dárek - nos či balonky. Také se jeden z respondentů zmínil o nevhodnosti šišlání.

Otázka číslo 2 z rozhovoru se Zdravotními klauny:

Zdá se vám práce s adolescenty těžší?

Klaunka Emma ze zahraniční organizace mi na tuto otázku přímo neodpověděla, pouze zmínila, že si je vědoma, že při práci s adolescenty využívají jiné metody. Zmínila, že klauni opravdu s pacienty navazují spojení, vytvářejí cenné momenty, díky nimž jsou děti více zrelaxované, pozitivní a neprožívají tolik strachu či osamění.

Klaunka Dagmar Chlupatá přiznala, že práce s adolescenty není těžší, avšak každý klaun má lepší schopnosti s různými věkovými kategoriemi.

Klaun Bedřich Vitamín si nemyslí, že je práce s adolescenty těžší. Musejí však s nimi najít společnou notu, využívat moderní pomůcky, například mobilní telefon.

Souhrn k výzkumné otázce č. 2

Na tuto otázku jsem se pokusila najít odpověď nejen rozhovorem, ale také pozorováním, ze kterého vzešlo, že Zdravotní klauni v průběhu své návštěvy využívají komunikaci přiměřenou k věku, vtip a hru.

Z rozhovoru s adolescentními respondenty vyšlo najevo, že vtipy je baví nejvíce - 5 ze 6. Jeden z respondentů negativně hodnotil šišlání, které bylo při návštěvě klauny použito. Také pozitivně hodnotili využití bublinek.

Program se respondentům zdál vhodný, dva z nich by však doporučili drobný dárek, například nos či balonky.

Zdravotní klauni tak mimojiné používali formu dramaterapie a muzikoterapie, obojí kladně hodnoceno respondenty.

Zdravotní klauni se shodují, že práce s adolescentními dětmi není těžší, spíše specifitější, je nutno si k nim najít cestu.

2.7.2.3 Výzkumná otázka číslo 3: Jak se adolescent cítí při návštěvě Zdravotního klauna?

S touto otázkou souvisí otázka č. 1, 5, 8. ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna.

Otázka číslo 1 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Byla ti návštěva klauna příjemná?

Jeden z respondentů si nebyl jistý, zda mu návštěva klaunů byla příjemná. Nevadila mu, spíše měl pocit, že jejich působení je vhodné u mladších dětí. Zbývajících pět respondentů se shodlo, že jim návštěva byla příjemná.

Otázka číslo 5 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Jeden z respondentů na tuto otázku odpověděl neví, nakonec však usoudil, že se smál, tudíž mu návštěva klaunů pomohla. Zbývajících pět respondentů udávalo zkrácení času, zpestření a dokonce i úlevu od bolesti.

Otázka číslo 8 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Jeden z respondentů odpověděl, že se během návštěvy upřímně nerozesmál, jeho odpověď však nekorespondovala s mým pozorováním. Zbývajících pět respondentů přiznalo, že se během návštěvy upřímně zasmáli.

Souhrn k výzkumné otázce č. 3

Ze získaných odpovědí vyšlo najevo, že návštěva Zdravotních klaunů byla respondentům příjemná. Zdravotní klauni se jim zdáli přátelší, přirovnali je ke kamarádovi.

Zdravotní klauni jim pomohli zkrácením času, zpestřením hospitalizace a dokonce i zapomením na bolest.

Všichni z respondentů se v průběhu návštěvy smáli.

2.7.2.4 Výzkumná otázka číslo 4: Jak adolescent vnímá Zdravotního klauna?

S touto otázkou souvisí otázka č. 3 ze sekce Před návštěvou Zdravotního klauna, otázka č. 2, 4 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna.

Otázka číslo 3 ze sekce Před návštěvou Zdravotního klauna: Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Na základě odpovědí na tuto otázku lze shrnout, že adolescent vnímá Zdravotního klauna jako zdroj zábavy, konkrétně 4 respondenti ze 6. Pouze jeden z respondentů je vnímá jako hlučnou návštěvu.

Otázka číslo 2 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Vyhovoval ti program Zdravotního klauna? Odpoví-li ANO: co se ti zdálo nejlepší? Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

Dle odpovědí respondentů lze říci, že Zdravotní klauny vnímají jako vhodnou zábavu pro jejich věkovou kategorii, pouze jednomu z respondentů přišel program Zdravotních klaunů vhodný spíše pro mladší děti.

Otázka číslo 4 ze sekce Po návštěvě Zdravotního klauna:

Zdál se ti klaun přátelský?

Všichni z respondentů se shodli, že Zdravotní klaun je přátelský, vnímají ho jako kamaráda.

Souhrn k výzkumné otázce č. 4

Dle odpovědí lze říci, že respondenti vnímají Zdravotního klauna jako přátelský zdroj zábavy. Jeden z respondentů Zdravotní klauny vnímá jako velmi hlučnou návštěvu, další si pak myslí, že je Zdravotní klaun vhodný spíše pro mladší publikum.

3. Diskuze

Hospitalizace je velmi stresovým zážitkem pro každého člověka, zejména pak pro děti. Zatímco mladší děti mají možnost být hospitalizováni s rodičem, od starších se očekává samostatnost a spolupráce. Neznamena to, že se nebojí, jsou však již natolik vyspělí, aby dokázali danou situaci ustát.

Adolescentní pacient je v podstatě malým dospělým, zdravotničtí pracovníci na něj tak i nahlízejí. Abychom jim usnadnili pobyt v nemocnici, je potřeba zajistit vhodný zdroj zábavy.

Chtěla bych, abychom si uvědomili, že potřeba hry a humoru je u zdravého dítěte stejná, jako u nemocného. Dle mého názoru naopak hru i humor nemocné dítě potřebuje více než dítě zdravé. Nemocné dítě strádá nejen z fyzického hlediska, ale i z toho sociálního a psychického. (3)

V průběhu mé praxe na dětském oddělení jsem měla možnost sledovat návštěvy Zdravotních klaunů u lůžka nemocných. Vždy jsem je však sledovala z pozice praktické sestry, která nemá čas se jít na jejich návštěvu podívat. Byla jsem ovlivněna názorem mých starších kolegyň, které byly, a vlastně stále jsou, přesvědčeny, že Zdravotní klaun je vhodný u malých dětí, maximálně do deseti let. Také když jsem starším pacientům na našem oddělení oznamovala, že dnes přijde na návštěvu Zdravotní klaun, setkala jsem se i s posměšky od některých z nich. Pokládala jsem si tedy otázku, jestli vůbec Zdravotní klauny posílat ke starším dětem.

Na začátku svého šetření jsem si vytvořila výzkumné otázky, které jsem si chtěla svým výzkumem ověřit. První z nich bylo zjistit, zda má adolescentní pacient zájem o návštěvu Zdravotního klauna. K dosažení odpovědi jsem ve svém rozhovoru vytvořila otázky, týkající se znalosti Zdravotního klauna, očekávání respondentů, poté jsem se zaměřila na zážitky po návštěvě Zdravotních klaunů.

Z mých otázek vzešlo, že většina mých adolescentních respondentů Zdravotní klauny zná a těší se na ně.

Očekávají smích a zábavu, po návštěvě mi pak potvrdili, že očekávání bylo naplněno. Zdravotní klauni shodně věří, že adolescenti mají o jejich návštěvu stejný zájem jako mladší pacienti.

Další z mých otázek bylo, jakou formu komunikace a hry volí Zdravotní klaun při své návštěvě.

Během mého výzkumu jsem měla šanci se stát členem této návštěvy a nahlédnout pod pokličku. Získala jsem jedinečnou šanci si v klidu prohlédnout reálnou návštěvu Zdravotních klaunů u adolescentních pacientů. Byla jsem mile překvapena, jak pozitivně jsou Zdravotní klauni přijímáni mými respondenty.

Zdravotní klauni se na své působení připravují v intenzivním programu, kde se učí „*základy improvizace, informace o nemocničním prostředí, organizaci, seznámí se s etickým kodexem a jsou připravováni po dramatické a hudební stránce.*”⁸ (15)

V průběhu pozorování jsem získala možnost posoudit jejich profesionalitu, která koresponduje s jejich zásadami. Zaregistrovala jsem využití všech forem zábavy - komunikace, hry, smích, humor, dramaterapie i muzikoterapie. Zdravotní klauni využívali všechny dostupné možnosti, včetně hraček či elektroniky pacientů, navázali s nimi tak užší vztah. Ctili postavení nemocného, pakliže se stalo, že pacient jej odmítl, s respektem odešli, čehož jsem si velmi cenila.

V dotazníku jsem vytvořila otázky, kde mi respondenti na základě právě vzniklé zkušenosti odpovídali na vhodnost programu, komunikace a dala jsem jim prostor k doporučení. Z výsledků vzešlo, že program i komunikace se mým respondentům zdál vhodný, jeden z nich by omezil šířání. Doporučili by menší dárky - balonek či nos. Zdravotní klauni je během mého pozorování nerozdali při každé návštěvě, děti však vědí, že je rozdávají, znají to z předchozích hospitalizací.

⁸ *Zdravotní klaun: Jak se stát klaunem?* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://www.zdravotniklaun.cz/nasi-klauni/jak-se-stat-klaunem/>

Další mou otázkou bylo zda může být návštěva Zdravotního klauna přínosem. Zde se nabízí má úvaha, že si nejsem jista, zda je Zdravotní klaun u adolescentů vhodnou formou zábavy. Také při komunikaci se zákonnými zástupci, když jsem je žádala o svolení provést můj výzkum, se zhruba polovina z nich vyslovila, že si nemyslí, že by jejich dětem klauni nějak zlepšili den. Nakonec však uznali, že jim minimálně zkrátí dlouhý čas.

Vytvořila jsem tedy otázky, týkající se pocitů respondentů ze Zdravotních klaunů.

Ze získaných odpovědí vyšlo najevo, že návštěva Zdravotních klaunů byla respondentům příjemná. Zdravotní klauni se jim zdáli přátelští, přirovnali je ke kamarádovi.

Zdravotní klauni jim pomohli zkrácením času, zpestřením hospitalizace a dokonce i zapomením na bolest.

Poslední otázkou, kterou jsem si položila bylo, jak adolescent vnímá Zdravotního klauna.

Zde bych se vrátila k mé zkušenosti, že někteří z hospitalizovaných dětí staršího věku mi na oznámení, že dnes přijde klaun, vyjádřili posměšky či protáčeli oči. Jedna z mých respondentek reagovala podobně, dokonce i v průběhu mého pozorování dávala najevo, že je na tuto zábavu již stará. Nakonec se však uvolnila, stala se součástí představení a z mého pozorování jsem mohla říci, že se upřímně baví. Přesto však v rozhovoru udala, že se během návštěvy nesmála a tato zábava je pro mladší děti.

Závěr

Při psaní teoretické části jsem se dozvěděla mnoho nových informací, které mi budou prospěšné v profesním i osobním životě.

Než jsem se pustila do praktické části, pocítovala jsem nejistotu, zda se mi podaří výzkum správně uchopit, zda bude šetření přínosem.

Já sama jsem Zdravotní klauny vnímala jako příliš hlučné narušitele našeho chodu oddělení, nebyla jsem si jista, zda má smysl, aby chodili k adolescentům. Poté, co jsem měla možnost se s klauny zúčastnit návštěv u pacientů a pozorovat jejich reakce, mohu říci, že Zdravotní klaun je správnou zábavou i pro děti v adolescentním věku.

V průběhu praktické části jsem byla velmi mile překvapena ochotou respondentů a jejich zákonných zástupců, zúčastnit se mého výzkumu. Z respondentů jsem cítila takové nadšení, že mi mohou sdělit svůj názor, že mne práce s nimi úplně pohltila a opravdu jsem si rozhovory s respondenty užívala.

Mou poslední obavou byla spolupráce se Zdravotními klauny. Narušovala jsem jejich pracovní prostředí, přesto jsem ani jednou nepocítila nepochopení z jejich strany. Naopak se snažili, abych měla dostatek podnětů ke sledování a aby má práce byla úspěšná.

Na konci mého výzkumu pocítouji vděčnost, že i v naší zemi fungují Zdravotní klauni a přeji si, aby jejich fungování pokračovalo v následujících letech i v dalších zdravotních zařízeních.

Souhrn

Název mé bakalářské práce je Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku.

Tato práce je vedena formou výzkumu, aby se mi podařilo prokázat, zda je Zdravotní klaun vhodnou formou zábavy pro pacienty v adolescentním věku.

V teoretické rovině se věnuji základním vymezením, se kterými jsem pracovala - vývojová stádia, dítě jako pacienta, Zdravotní klaun a jeho programy, formám, které Zdravotní klaun při své práci využívá.

V praktické části je pak seznámení s respondenty, způsobem mého výzkum, věnuji se jednotlivým aspektům, které by můj výzkum mohly ovlivnit.

Výzkumné otázky jsem využila k diskuzi, kde se mi podařilo potvrdit, že Zdravotní klaun je vhodnou formou zábavy pro pacienty v adolescentním věku.

Klíčová slova

Zdravotní klaun

Pacient v adolescentním věku

Výzkum

Annotation

The title of my bachelor thesis is Hospital clown and patients in adolescent age.

This work is focused on research to prove that Hospital clown is a suitable form of entertainment for adolescent patients.

I dedicated the theoretical level to the basic definitions which I used in my thesis - the development stages, the child as a patient, the Hospital clown and its program, the form that the Hospital clown uses during his work.

The practical part introduces respondents, the way of my research and individual aspects that could influence my research.

I used my research questions in discussion where I managed to confirm that the Hospital clown is a suitable form of entertainment for adolescent patients.

Keywords:

Hospital clown

Patients in adolescent age

Research

Použitá literatura

1. ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. Praha: Panorama, 1990. ISBN 8070380780.
2. World Health Organization: Frequently asked questions [online]. 2019 [cit. 2019-01-13]. Dostupné z: <https://www.who.int/suggestions/faq/en/>
3. LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. Psychická deprivace v dětství. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5
4. VERNY, Thomas R. The Secret Life of the Unborn Child. London, 1982.
5. MACEK, Petr. Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. Praha: Portál, 1999. ISBN 807178348X.
6. MILLAR, Susanna. Psychologie hry. Praha: Panorama, 1978. Pyramida (Panorama).
7. BLATNÝ, Marek, ed. Psychologie celoživotního vývoje. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3.
8. NOVOTNÁ, Lenka, Miloslava HRÍCHOVÁ a Jana MIŇHOVÁ. Vývojová psychologie. 4. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0115-4.
9. ROD, Martin. *The Psychology of Humor : An Integrative Approach*. Burlington, MA: Academic Press, 2007. ISBN 9780123725646.
10. NEŠPOR, Karel. Smích a medicína. *Praktický lékař*, 188-199.
11. HOLZER, Lubomír a Svatava DRLÍČKOVÁ. Celostní muzikoterapie v institucionální výchově: metoda Lubomíra Holzera : expresivní terapeutické metody - cesta ke změně v institucionální výchově : učební texty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3323-3.
12. ROMANOWSKA, Barbara. *Muzikoterapie: ladičky a léčení zvukem*. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. Klokan (Alpress). ISBN 80-7362-067-7.

13. VALENTA, Milan. *Dramaterapie*. 4., aktualiz. a rozš. vyd., V nakl. Grada 2. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3851-2.
14. *DRAMA THERAPY WITH CHILDREN AND ADOLESCENTS* [online]. NORTH AMERICAN DRAMA THERAPY ASSOCIATION, 3[cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.nadta.org/assets/documents/children-adolescent-fact-sheet.pdf>
15. *Zdravotní klaun* [online]. [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <http://www.zdravotniklaun.cz/programy/#programy>
16. *MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Práva hospitalizovaných dětí* [online]. Praha, 2005 [cit. 2019-05-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/839>
17. PLEVOVÁ, Ilona a Regina SLOWIK. *Komunikace s dětským pacientem*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-2968-8.
18. VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-387-1.
19. FABER, Adele a Elaine MAZLISH. *Jak mluvit, aby nás teenageři poslouchali, jak naslouchat, aby nám teenageři důvěřovali*. 3. vydání. Ilustroval Kimberly Ann COE, přeložil Eva VRÚBLOVÁ. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1812-2.
20. HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-803-1.
21. FREUD, Sigmund. *Vtip a jeho vztah k nevědomí*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86123-21-9.
22. AATH: Association for Applied and Therapeutic Humor [online].[cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.aath.org/>
23. VELEMÍNSKÝ, Miloš, Petr ŠVIHOVEC a Miloš VELEMÍNSKÝ. *Infekce plodu a novorozence*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-614-7.
24. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.

25. VOKURKA, Martin a Jan HUGO. Praktický slovník medicíny. 11. aktualizované vydání. Praha: Maxdorf, [2015]. ISBN 978-80-7345-464-7
26. Turné plné smíchu. Zdravotní klaun: Ozvěny roku 2017. Praha: Zdravotní klaun, 2018, **2018**(1), 9.
27. Humorin: Magazín Zdravotního klauna. Praha: Zdravotní klaun, 2017, **2017**(3).

Seznam příloh

Příloha č. 1: Souhlas Etické komise VFN Praha

Příloha č. 2: Informační letáček pro rodiče

Příloha č. 3: Vzor informovaného souhlasu

Příloha č. 4: Přepis rozhovorů s adolescentními respondenty

Příloha č. 5: Přepis rozhovorů s klauny

Přílohy

Příloha č. 1: Souhlas Etické komise VFN Praha

Etická komise
Všeobecné fakultní nemocnice v Praze
ETHICS COMMITTEE
of the General University Hospital, Prague

Na Bojišti 1
128 08 Praha 2
tel.: 224964131
e-mail: eticka.komise@vfn.cz

Vážená paní
Monika Jírová
Sítěchov nad Sázavou 34
257 63 Trhový Štěpánov

17.1.2019
č.j.: 17/19 S-IV

Etická komise VFN projednala na svém zasedání 17.1.2019 Vámi předložený individuální výzkum č.j. 17/19 S-IV :

Název studie/Title of CT: Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku.

Žadatel/Applicant: Monika Jírová, Klinika dětského a dorostového lékařství VFN a 1. LF UK v Praze, Ke Karlovu 2, 128 08 Praha 2

Lhůta pro podání písemné zprávy o průběhu KH od jeho zahájení/ Time schedule for submission of the written Annual Report: 1x ročně/Once a year Jiná lhůta/Other: 6 měsíců
Úhrada nákladů spojených s posouzením žádosti a vydáním stanoviska /Reimbursement of costs related to assessment of the EC: Ano/Yes Ne, důvod/No, reasons: Nesponzorovaný projekt

Datum doručení žádosti / Date of submission of the Application Form: 7.1.2019

Datum jednání EK+čas/Date and time of Ethics Committee's session: 17.1.2019 (15,30 – 17,15 hod.) – souhlas s doporučením

Seznam míst hodnocení s označením míst, ke kterým se EK vyjádřila jako místní EK a kde vykonává dohled

Místo hodnocení / Jméno zkoušejícího Trial Site / Name of Investigator	Místní EK Local EC	Adresa místní EK Address
Monika Jírová, Klinika dětského a dorostového lékařství VFN a 1. LF UK v Praze, Ke Karlovu 2, 128 08 Praha 2	☒	EK VFN, Na Bojišti 1, 128 08 Praha 2

Seznam hodnocených dokumentů / List of all submitted documents:

Název dokumentu, verze, datum Document title, version, date	Schváleno /Approved		Na vědomí / Taken into account	
	ANO Yes	NE No	ANO Yes	NE No
Průvodní dopis ze dne 1.1.2019	☐	☐	☒	☐
Zkrácený formulář EK VFN k neintervenci dotazníkové studii ze dne 6.12.2018	☐	☐	☒	☐
Informace „Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku“, bez data	☒	☐	☐	☐
Informovaný souhlas pro účastníky výzkumu, bez data	☒	☐	☐	☐
Dotazník pro pacienty	☒	☐	☐	☐
Žádost o dotazníkovou akci se souhlasem vedení pracoviště ze dne 19.11.2018	☐	☐	☒	☐
Čestné prohlášení o provádění výzkumu, 7.1.2019	☐	☐	☒	☐
Životopis hlavní zkoušející: Monika Jírová, 7.1.2019	☐	☐	☒	☐

Stanovisko etické komise:

E: Souhlasné stanovisko/Favourable opinion
 Nesouhlasné stanovisko/Unfavourable opinion

EK VFN vydává **souhlasné** stanovisko k provedení individuálního výzkumu na Klinice dětského a dorostového lékařství VFN a 1. LF UK v Praze, s **doporučením** uvést vedle jména rodičů v Informovaném souhlasu i **jméno dospívajícího účastníka** výzkumu.

Etická komise
Všeobecné fakultní nemocnice
v Praze
Na Bojišti 1
128 08 Praha 2

Podpis předsedy EK / Signature of Chairperson

MUDr. Josef ŠEDIVÝ, CSc.

12

Seznam členů etické komise/ List of the Ethics Committee Members:

	Muž/ Žena Male/ Female	Odbornost Specialist	Zaměstnanec zřizovatele EK*		Funkce v EK Role in EC	Přítomen Attendance		Hlasoval Voted	
			Ano Yes	Ne No		Ano Yes	Ne No	Ano Yes	Ne No
MUDr. Josef Šedivý, CSc.	M/M	Clinical Pharmacologist	☒	☐	Předseda/ Chairperson	☒	☐	☒	☐
MUDr. Magda Šišková, CSc.	Ž/F	Haematologist	☒	☐	Mistopředseda/ Vice-chairperson	☒	☐	☒	☐
JUDr. Milada Džupinková, MBA	Ž/F	Lawyer	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Jana Farkačová	Ž/F	Lab. Technician	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Doc. MUDr. Pavel Freitag, CSc.	M/M	Gynaecologist	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Ing. Antonín Grošpic, CSc.	M/M	Engineer	☐	☒	Člen/Member	☒	☐	☐	☒
Prof. MUDr. Eva Kubala Havrdová, CSc.	Ž/F	Neurologist	☒	☐	Člen/Member	☐	☒	☐	☒
MUDr. Hana Honová	M/M	Oncologist	☒	☐	Člen/Member	☐	☒	☐	☒
MUDr. Anna Jedličková	Ž/F	Microbiologist	☐	☒	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
MUDr. Jiří Kolář	M/M	Cardiologist	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
MUDr. Ladislav Korábek, CSc., MBA	M/M	Dental surgeon	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Prof. MUDr. František Perlík, DrSc.	M/M	Pharmacologist	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Prof. MUDr. Jan Roth, CSc.	M/M	Neurologist	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Mgr. Libuše Roytová Mgr. ThLic. of Theologie	Ž/F	Member of clergy	☐	☒	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
MUDr. Kateřina Rusinová, MgA., Ph.D.	Ž/F	Anesthesiologist -Intensive Med.	☒	☐	Člen/Member	☐	☒	☐	☒
JUDr. Šárka Špeciánová	Ž/F	Lawyer	☐	☒	Člen/Member	☐	☒	☐	☒
MUDr. Marcela Trojánková	Ž/F	Privat Nefrologist	☐	☒	Člen/Member	☒	☐	☒	☐
Prof. MUDr. Jiří Zeman, DrSc.	M/M	Paediatrist – AdolescentMed	☒	☐	Člen/Member	☒	☐	☐	☒

pozn: *Zaměstnanec zřizovatele EK/ Employee of EC appointing authority)

Etická komise prohlašuje, že byla ustavena a pracuje v souladu se správnou klinickou praxí (GCP) a platnými právními předpisy. Poslední sloupec udává, zda členové EK byli přítomni hlasování, ale nikoli jak hlasovali ve věci./The Ethics Committee hereby declares that it was established and operates in accordance with its Rules of Procedure in compliance with GCP and valid legal regulations. EC members personally presented the voting procedure (and NOT their individual voting result to or against the cause) are indicated in the last column:
Ano/Yes Ne/No Komentář/Comments:

Datum/Date: 17.1.2019

Podpis předsedy EK nebo zástupce
Signature of Chairperson or Vice-Chairperson

Etická komise
MUDr. J. Sedivý, CSc.
v Praze
Na Bojišti 1
128 02 Praha 2

MUDr. Josef ŠEDIVÝ, CSc.

Příloha č. 2: Informační letáček pro rodiče

Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku

Jmenuji se Monika Jírová a jsem studentkou 3. ročníku 3. lékařské fakulty
Univerzity Karlovy v oboru všeobecná sestra.

Chtěla bych Vás požádat, abyste se stali součástí mého výzkumu v rámci bakalářské
práce.

Týká se Zdravotního klauna a dětí v adolescentním věku.

Ráda bych prokázala, že i u dětí tohoto věku jsou klauni nesporným
přínosem.

Zdravotní klaun

Profesionál přicházející nejen do nemocnic
Profesionál přinášející smích

Výzkum

Během mého výzkumu nebude
Vaše dítě vystaveno bolesti nebo
stresu. Před návštěvou a po
návštěvě mu položím pár lehkých
otázek. Během návštěvy klaunů
budu z pozadí, abych nerušila
zážitek, sledovat reakci Vašeho
dítěte na návštěvu.

"Řídím se heslem:
Smích léčí"

Příloha č. 3: Vzor informovaného souhlasu

INFORMOVANÝ SOUHLAS PRO ÚČASTNÍKY VÝZKUMU

Byla jsem seznámen/a s podmínkami, cílem a obsahem výzkumného projektu Moniky Jírové s názvem Zdravotní klaun a pacienti v adolescentním věku.

Rozumím jim a souhlasím s nimi. Souhlasím s účastí mé dcery/syna na tomto projektu. Souhlasím s testováním formou pozorování a dotazníku k účelu vypracování bakalářské práce. Podmínkou je anonymita, mlčenlivost a zákaz jakéhokoliv použití identifikačních údajů. S výslednými daty bude pracovat pouze autorka práce Monika Jírová, která je bude archivovat pouze do obhajoby bakalářské práce, nejpozději do prosince 2019, poté budou veškerá data skartována.

Souhlasím s tím, že se výzkumu zúčastním dobrovolně.

JMÉNO ÚČASTNÍKA:

.....

JMÉNO ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE:

.....

PODPIS:

.....

DATUM:

.....

Příloha č. 4: Přepis rozhovorů s adolescentními respondenty

Respondent 1

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?

Ano

1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?

Předchozí hospitalizace

2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Ano

3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Smích

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?

Nevadila mi, ale myslím si, že je spíše pro malé děti

2. Vyhovoval ti program klauna?

Ne

2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?

2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

Je to program spíše pro děti, ale líbily se mi balonky. Nelíbilo se mi šišlání.

3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Nelíbilo se mi, že šišlal.

4. Zdál se ti klaun přátelský?

Ano, byl jako kamarád.

5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Ano, bylo to zpestření.

6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

Ne.

7. Vyhovovala ti délka návštěvy?

Ano.

7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?

8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Ne, usmála jsem se, ale nerozesmáli mne.

9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Tolik nešílat, více používat balonky.

Respondent 2

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?

Ano.

1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?

Předchozí hospitalizace.

2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Určitě ano.

3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Že se zasměji.

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?

Ano, moc.

2. Vyhovoval ti program klauna?

Ano.

2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?

Vtipy na naše jména, zpívání, vlastně úplně všechno.

2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Ano, mluvil se mnou jako s kamarádkou.

4. Zdál se ti klaun přátelský?

Ano.

5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Určitě, cítila jsem se lépe, nesoustředila jsem se na bolest v krku.

6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

Ano, alespoň 2x týdně.

7. Vyhovovala ti délka návštěvy?

Ano, bylo to akorát

7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?

8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Ano, mnohokrát.

9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Nic, jsou perfektní.

Respondent 3

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?

Ne

1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?

2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Ne

3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Nevím, kdo jsou Zdravotní klauni, nevím, co očekávat.

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?

Ano, bylo to dobrý.

2. Vyhovoval ti program klauna?

Ano.

2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?

Vtipné situace, hlavně ty rozbitý sluchátka, jak jsou nemotorní.

2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Ano, mluvil se mnou jako sobě rovným.

4. Zdál se ti klaun přátelský?

Ano.

5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Ano, zkrátili mi čekání na propuštění.

6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

Ne, 1x týdně stačí.

7. Vyhovovala ti délka návštěvy?

Ne.

7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?

Kratší, vtipy přestávaly být vtipnými.

8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Ano.

9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Nic mne nenapadá.

Respondent 4

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?

Ano

1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?

Předchozí hospitalizace

2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Ano.

3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Že se zasměji.

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?

Ano.

2. Vyhovoval ti program klauna?

Ano.

2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?

Vtipy.

2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Ano, jsou příjemní.

4. Zdál se ti klaun přátelský?

Ano.

5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Nevím, ale den mi nezhoršili, takže vlastně asi ano, smál jsem se.

6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

K nám větším stačí 1x týdně, ale pro ty menší si myslím, že by bylo dobré, kdyby chodili vícrát.

7. Vyhovovala ti délka návštěvy?

Ano.

7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?

8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Ano, vtipy na mobily byly skvělý.

9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

V jiné nemocnici jsme dostali nosy, to bylo milé, myslím, že drobnost na konci je fajn, třeba i balonek.

Respondent 5

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?

Ano

1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?

Předchozí hospitalizace.

2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Určitě ano.

3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Že se zasměji.

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?

Ano.

2. Vyhovoval ti program klauna?

Ano.

2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?

Vtipy, ale take hlavně to, že za námi přijdou.

2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Ano.

4. Zdál se ti klaun přátelský?

Saomozřejmě ano.

5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Ano, zkrátili mi čas, zpříjemnili mi den.

6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

Ano, alespoň 2x týdně.

7. Vyhovovala ti délka návštěvy?

Ano.

7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?

8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Ano, Chlupatý a Chlupatá mne opravdu rozesmáli.

9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Nic, tohle bylo skvělé.

Respondent 6

Před návštěvou Zdravotního klauna

1. Znáš Zdravotního klauna?

Ano.

1a. Je-li odpověď ANO: Odkud?

Předchozí hospitalizace.

2. Potěšila by tě návštěva Zdravotního klauna?

Ne.

3. Co očekáváš od návštěvy Zdravotního klauna?

Hluk.

Po návštěvě Zdravotního klauna

1. Byla ti návštěva klauna příjemná?

Nakonec ano.

2. Vyhovoval ti program klauna?

Ano.

2a. Odpoví-li ANO: Co se ti zdálo nejlepší?

Vtipy, bublinky.

2b. Odpoví-li NE: Co se ti zdálo špatné?

3. Líbilo se ti, jak s tebou klaun komunikuje/mluví?

Ano, ale spíš primář, sestřička byla skoro protivná.

4. Zdál se ti klaun přátelský?

Ano.

5. Máš pocit, že ti návštěva klauna nějak pomohla?

Ano, zkrátili mi čas, už se mi nechce tolik spát.

6. Chtěl/a bys, aby klaun chodil častěji?

Ne.

7. Vyhovovala ti délka návštěvy?

Ano.

7a. Odpoví-li NE: Chtěl/a bys návštěvu delší nebo kratší?

8. Rozesmál/a ses dneska opravdu upřímně?

Ano.

9. Co bys klaunům pro příště doporučil/a?

Nic,takhle to bylo fajn.

Příloha č. 5: Přepis rozhovorů s klauny

Rozhovor s Emmou:

1. Do you feel that adolescent patients want the visit of clowns?

From experience we know that adolescents really like it when our CliniClowns visit them.

2. Is it harder to work with adolescent patient than with the younger kids?

We notice that we sometimes use another approach with adolescents than with younger kids or elderly with dementia. The power of the CliniClowns is creating contact with full attention and really connecting with the people they meet. A mutual respectful meeting, by searching together for what the person can do. Because the CliniClowns are really connecting with the people, they create valuable moments, not only for the kids, but also for adolescent patients with dementia. They are more relaxed, positive and they feel less feelings of fear, pain and loneliness. Good to notice, is that the CliniClowns only visit children under the age up to and including 18 years.

Rozhovor s klaunem doc. Bedřichem Vitáminem

1. Myslíte si, že adolescenti mají zájem o Zdravotní klauny?

Jo, jo, určitě. Oni se občas brání, protože si myslí, že je naše návštěva spíš pro mladší děti. Často se stává, že se během naší návštěvy nesmějí, teda spíše se snaží nesmát. Pak zavřeme dveře a oni se rozesmějí, slyšíme je za dveřmi, nebo když nakoukneme zpátky, tak je vidíme. Od rodičů často cítíme předsudky, že je naše zábava spíše pro ty menší děti.

2. Zdá se vám práce s nimi těžší?

Neřekl bych těžší, musíme se k nim dostávat, používáme moderní přístroje, jejich telefony a tak. Když už se k nim dostaneme, je s nimi větší sranda. Práci nám často ztěžují právě sestry. Ony nám chtějí pomoci a v dobré víře děti obejdou před naší návštěvou a ptají se, jestli mají zájem o naši návštěvu. Často tak některé děti řeknou, že zájem nemají. Kdežto mi když tam nakoukneme a začneme s naší rolí, málokdy jsme odmítnuti, většinou se k nim dostaneme.

Rozhovor s klaunkou Dagmar Chlupatou:

1. Myslíte si, že adolescenti mají zájem o Zdravotní klauny?

Hodně záleží na povaze, ale většinou spíše ano. Vždy respektujeme odmítnutí, přesto se je vždy něžně pokusíme zlomit.

2. Zdá se vám práce s nimi těžší?

Práce s nimi není těžší. Každému z nás jde lépe práce s někým jiným. Mě například přijde těžší práce s dvouletým pacientem, ke kterému se musíme chovat opatrněji, bojí se.